

KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA JULKISEN ALAN ELÄKEUUDISTUKSESTA

Mitä julkisen alan eläkeuudistukseen sisältyy?

Julkisen alan eläkeuudistus noudattaa jo sovittua yksityisten alojen eläkeuudistusta. Eläkeuudistuksen yhteydessä kunnallinen eläkelaki, valtion eläkelaki ja evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaki kumotaan ja tilalle säädetään uusi julkisten alojen eläkelaki. Tähän lakiin siirretään pääosin vain eläke-etuuksia koskeva lainsäädäntö. Eläkkeiden organisointia ja rahoitusta koskevat lait muutetaan erikseen. Lisäksi julkisen alan eläkelain piiriin tulee Kansaneläkelaitoksen henkilöstö.

Laki on etuuksien osalta muuten samansisältöinen kuin nykyiset lait, mutta siihen tehdään eläkeuudistuksen johdosta samat muutokset kuin yksityisten alojen eläkejärjestelmään.

Miten julkisen alan eläkeuudistus eroaa yksityisen alan eläkeuudistuksesta?

Pääsääntöisesti ei mitenkään. Julkisella alalla siirryttiin vuoden 1993 alusta lukien täysin samojen eläke-etuuksien piiriin kuin yksityisellä alalla. Silloin palveluksessa oleville työntekijöille jäi kuitenkin tietyin edellytyksin osaksi parempia eläke-etuuksia. Nyt on julkisen alan osalta neuvoteltu erikseen vain sitä, mitä näille etuuksille tapahtuu. Lisäksi sotilailla on oma järjestelmänsä, johon eläkeiän muutokset ulotetaan samoin periaattein.

Ketä julkisen alan eläkeuudistus ei koske?

Laki tulee voimaan vuoden 2017 alusta. Uudistus ei koske jo maksussa olevia eläkkeitä eikä ennen vuotta 2017 kattuneita eläkkeitä. Uusi eläkeikä koskee vain vuonna 1955 ja sen jälkeen syntyneitä.

Mitä tapahtuu henkilökohtaisille eläkei'ille?

Henkilökohtaisia eläkeikiä voi olla ennen vuotta 1960 syntyneillä, joiden työ- tai virkasuhde julkisella sektorilla on jatkunut yhtäjaksoisesti vuoden 1992 jälkeen. Nämä eläkeiät ovat pääsääntöisesti jo nyt yleistä eläkeikää korkeampia eikä niitä muuteta. Henkilökohtainen eläkeikä on noin 100 000 julkisen sektorin työntekijällä.

Mitä tapahtuu ammatillisille eläkei'ille?

Ammatillisia eläkeikiä voi olla tietyissä ammateissa (esim. sairaanhoitajat, opettajat, palomiehet) toimineilla, jotka ovat olleet palveluksessa 30.6.1989, jos he ovat valinneet tämän eläkeiän ja palvelus on jatkunut yhdenjaksoisesti. Koska ammatilliset eläkeiät ovat pääsääntöisesti alempia kuin yleinen eläkeikä, niitä nostetaan samalla periaatteella kuin yleisen eläkeiän ikärajoja. Tämä tarkoittaa, että henkilön ammatillista eläkeikää nostetaan vuodesta 2018 alkaen kolme kuukautta vuodessa

sen mukaan, mikä hänen nykyinen ammatillisen eläkeiän täyttämivuotensa on. Esimerkiksi henkilön, jonka ammatillinen eläkeikä on 60 vuotta ja eläkeiän täyttämivuosi 2019, uusi ammatillinen eläkeikä olisi 60 vuotta ja 6 kuukautta.

Enimmillään ammatillinen eläkeikä voi nousta kaksi vuotta. Eläkeikä ei kuitenkaan voi nousta yleistä eläkeikää korkeammaksi. Koska ammatillisia eläkeikiä on vain jo työuran loppupuolella olevilla työntekijöillä, eläkeikä nousee useimmilla korkeintaan yhdeksän kuukautta. Ammatillisen eläkeiän nosto koskee noin 8500 ihmistä.

Mitä tapahtuu joillain aloilla käytössä oleville eroamisi'ille?

Eroamisiät eivät kuulu sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan ja siksi niistä ei ole eläkeuudistuksen yhteydessä neuvoteltu. Eroamisikää koskevat ratkaisut tehdään erikseen ministeriöissä, joiden hallinnonalaa ne koskevat. Poliiseilla ja puolustusvoimien ns. vanhoilla siviileillä eroamisiän täyttäminen oikeuttaa edelleen eläkkeen saamiseen vanhojen siirtymäsäännösten mukaisesti. Tämä joukko on hiljalleen eläköitymässä.

Onko ammatillisten eläkeikien nosto perustuslain mukaista?

Perustuslakivaliokunta käsitteli tätä kysymystä lausunnossaan PeVL 4/1994, kun kunnallisen eläkejärjestelmän ammatillisiin eläkeikiin ehdotettiin muutosta.

Perustuslakivaliokunnan mukaan ammatillisia eläkeikiä voitiin korottaa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä eli se oli perustuslain mukaista, kun

- 1) ikärajat nousevat korkeintaan kaksi vuotta
- 2) siirtymäkausi on riittävän pitkä ja
- 3) eläkeikä ei nouse enempää kuin yleinen eläkeikä.

Nyt nosto ehdotetaan toteuttavaksi siten, että nämä perustuslakivaliokunnan vaatimukset täyttyvät, joten ammatillisia eläkeikiä voidaan korottaa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Uusi eläke-etuus, osittainen varhennettu vanhuuseläke, toteutetaan julkisella alalla joissain tapauksissa hieman eri tavoin kuin yksityisellä. Mitä nämä erot ovat?

Sellaisilla työntekijöillä, jotka ovat tulleet julkisen sektorin työnantajan palvelukseen ennen vuotta 1993, eläke on voinut karttua yleistä eläkekattumaa enemmän ennen vuotta 1995. Tällä hetkellä tämän kattuman määrää pienennetään ns. normeerauksella, jos eläkkeen ottaa ennen henkilökohtaista eläkeikää.

Eläkeuudistuksen yhteydessä otetaan käyttöön uutena etuusmuotona osittainen varhennettu vanhuuseläke. Eläkettä voisi saada hakemuksen mukaan joko 25 tai 50 prosenttia kattuneen eläkkeen määrästä. Koska osittainen varhennettu vanhuuseläke alkaa ennen henkilökohtaista eläkeikää, se normeerataan etukäteen otettavalta osalta. Sitä osaa kattuneesta eläkkeestä, jota ei oteta ulos (ns. säästöosa), ei normeerata, mikäli työskentely jatkuu voimassa olevien säännösten mukaisesti henkilökohtaiseen eläkeikään saakka. Jos työskentely ei jatku osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen aikana henkilökohtaiseen eläkeikään saakka, normeerataan myös säästöosa.

Mitä varhennetulle vanhuuseläkkeelle tapahtuu?

Varhennettu vanhuuseläke on kumottu jo aiemmin. Siirtymäsäännösten nojalla sellaiset henkilöt, joilla on henkilökohtainen eläkeikä, voivat tällä hetkellä edelleen saada varhennetun vanhuuseläkkeen korkeintaan kolme vuotta ennen henkilökohtaista eläkeikäänsä. Eläkeuudistuksen yhteydessä tästä kuitenkin luovutaan, koska uudistuksessa otetaan käyttöön osittainen varhennettu vanhuuseläke.

Jos työntekijällä on henkilökohtainen eläkeikä, mistä eläkeiästä lykkäyskorotus lasketaan?

Lykkäyskorotus korvaa nykyisen 4,5 prosentin ns. superkarttuman. Jatkamalla työskentelyä oman ikäluokkansa vanhuuseläkkeen alarajan jälkeen, karttunutta eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaista työskentelykuukautta kohti. Henkilöillä, joiden oma henkilökohtainen eläkeikä on korkeampi kuin yleinen vanhuuseläkeikä, lykkäyskorotus lasketaan yleisestä vanhuuseläkeiästä, kuten 4,5 prosentin karttuma nykyisin.

Mitä sotilaiden eläkeiälle tapahtuu?

Tällä hetkellä sotilailla on oikeus eläkkeeseen pääsääntöisesti 55-vuotiaana. Koska ikä on huomattavasti alempi kuin yleinen eläkeikä, sotilaseläkkeen eläkeikää nostetaan samojen periaatteiden mukaan kuin muitakin eläkeikiä. Sotilaiden eläkeikä nousee enintään kahdella vuodella.

Miksi eläkeuudistus on välttämätön?

Suomessa väestö ikääntyy nopeasti, ja elinajanodote on kasvanut odotettua enemmän. Tulevaisuudessa nykyistä pienempi joukko työssäkäyviä suomalaisia rahoittaa kasvavan ikäihmisten joukon eläkkeet ja palvelut. Eläkeuudistuksen tavoitteena on, että ihmisten elinajan pidentyessä osa lisävuosista käytetään työntekoon. Ilman rakenteellisia muutoksia joko eläkemaksuja jouduttaisiin nostamaan rajusti tai eläke-etuuksia leikkaamaan. Uudistuksella varmistetaan työeläkkeiden rahoitus, riittävät eläkkeet ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus. Eläkeuudistus koskee kaikkia työntekijöitä alasta riippumatta, koska olisi epäoikeudenmukaista ottaa mukaan vain osa tulevista eläkeläisistä.